

ГИДРОНИМИКА

Andrej Závodný

УДК 413.11 (437.6)

DISTRIBÚCIA SUFIXU *-AVA*
V SLOVENSKEJ HYDRONYMII

Rezumé: Autor sa zaoberá riešením problematiky toponymického formantu *-ava* v slovenskej hydronymii so zameraním na jeho pôvod a výskyt v slovanskej a slovenskej hydronymii. Varianty *-ava* a *-va* možno vysvetliť ako jav interferencie a medzijazykových kontaktov. Viac pravdepodobným sa však zdá byť jeho výklad ako praslovanského formantu, ktorého variantnosť musíme hľadať ešte v praslovanskom období. V tradičných výkladoch ho starší autori odvodzujú zo starého nemeckého slova *ahwa* ("voda"). Niektorí autori zasa hľadajú jeho pôvod v starej slovanskej lexike. V slovenskej hydronymii nachádzame hydronymá s formantom *-ava* v historických aj nových dokladoch (z 10. – 13. storočia 32 hydroným, zo 14. – 18. st. 5 dokladov, z 19. – 20. st. 21 dokladov; 5 z nich má pravdepodobne neslovanský, resp. slovenský pôvod. Distribúciu formantu *-ava* v slovenskej hydronymii dokumentujeme na špeciálnej mapke.

Problematikou sufixu *-ava* sa zaoberalo veľa významných slovenských, ale aj zahraničných jazykovedcov. Názory niektorých z nich sa odlišujú najmä v otázke jeho pôvodu a táto otázka nie je úplne uzavretá ani v súčasnosti.

Staršie názory o pôvode sufixu *-ava* uvádza vo svojej monografii V. Šmilauer (1932, s. 498). Z tých starších spomeňme aspoň názor E. Schwarza, ktorý bol presvedčený o tom, že sufix *-ava* pochádza pôvodne z germánskeho sufixu *-ahwa* s významom "voda". Tento názor E. Schwarza nebol v slavistike všeobecne prijatý. Neskôr svoj názor zmenil a uvádza, že sufix *-ava* pri vodných tokoch bol rozšírený vo všetkých slovanských jazykoch, vyskytoval sa aj v baltských jazykoch a treba ho považovať za starý. Maďarský jazykovedec P. Hunfalvy uvádza, že maďarské názvy so sufixom *-va* vznikli pravidelne elipsou zo sufixu *-ava*.

B. Varsik (1990, s. 19) podobne ako iní jazykovedci a historici prijíma názor, že sufix *-ava* má slovanský pôvod, ktorý dokázal už M. Vasmer (doklady na *-ava* v historickej ukrajinskej hydronymii dokumentuje napr. aj V. P. Šuľgač, 1998; a iní jazykovedci).

V našom príspevku sa preto budeme usilovať všimnúť si jeho distribúciu v historickej slovenskej hydronymii.

Všeobecne prevláda názor, že sufix *-ava* pôvodne označoval vodný tok a sekundárne sa začal používať aj pri pomenúvaní objektov z iných onymických tried (napr. vodný názov Trnava > ojkonymum Trnava). Odlišný názor má jazykovedec R. Krajčovič (2005, s. 20), ktorý je presvedčený o tom, že sufix *-ava* sa pôvodne používal na označenie priestoru, miesta, ktorého povaha bola bližšie určená koreňom slova (napr. pôvodne hydronymum, dnes ojkonymum *Trnava* < z psl. *tŕnŕnŭ* + sufix *-ava* "miesto porastené trními"; v propriálnej slovnej zásobe sa sufix *-ava* používa na označenie miesta, kde sa nachádzalo to, čo je vyjadrené slovným základom; Majtán, 1996, s. 24).

Významným problémom pri skúmaní pôvodu sufixu *-ava* je nedostatok historických listinných prameňov zo slovenského územia pred 10. storočím, no ich absenciu môžeme odstrániť čerpaním prameňov z iných jazykov.

Po 10. storočí začali na naše územie prenikať maďarské kmene a vlastné mená z rôznych onymických sústav boli poznačené maďarskou či latinskou grafikou maďarských zapisovateľov. Mnohé názvy jazykovo adaptovali (napr. prvá zmienka o rieke Myjave zaznamenaná v donačnej listine Bela IV. z roku 1262 vo forme *fluuium Mayona*, *ad fluuium Moyna* sa len ťažko dáva do súvislosti so súčasnou etymológiou názvu rieky Myjavy, z psl. verba **myjoN* "myť, podmývať"; Maďari prispôbovali slovanské názvy pravidlám maďarského jazyka aj vkladáním vokálov medzi konsonanty, napr. slvk. *Blava* > 1268 *rivus Boloua*, maď. *Bolova*; porov. napr. slov. *brat*, maď. *barátom*).

B. Varsik (1990, s. 96) pripúšťa, že zakončenie *-ava* dostávali nielen názvy riek, ktorých základ bol bezpečne slovanského pôvodu (ako boli Olšava,

Jelšava, Trnava, Rudava, Myslava a pod.), ale aj také názvy, ktorých základ bol predslovanského pôvodu (Marus – Morava, r. 892 Maraha < **Marahwa*, z ktorého sa mohol vyvinúť aj nemecký názov March). Z germánskeho sufiku *-ahwa* vznikol nem. sufix *-hau* a z tohto neskôr sufix *-au* (*-hau* > *-au*), ktorý zodpovedá slovenskému sufixu *-ava* (porov. slov. Moldava, nem. Moldau). Nazdávame sa, že pri niektorých, najmä predslovanských názvoch (napr. Morava, ktorú spomínajú vo svojich dielach už antickí autori Tacitus (ako *Marus*) a Plinius (ako *Maro*) približne z obdobia 1. storočia) môže sufix *-ava* v dnešnom názve Morava skutočne pochádzať z pôvodného germánskeho sufiku *-ahwa*, ako sa nazdávali E. Schwarz a J. Melich. S týmto názorom súhlasí aj J. Skutil (1980, s. 620), tvrdiac: “*Česká přípona -ava, představující oblíbený sufix pro označení vodních názvů, pochází s největší pravděpodobností z germánského *ahwa ve významu voda. K názvu této řeky (Morava) byl připojen až druhotně, stejně jako k názvům jiných řek, např. Jihlava, Sázava a pod.*” (porov. «základ *mar-* byl v germán. jazykovém prostředí rozšířen o druhou část *-ahwa* “voda, řeka”, z níž se ve slovanských názvech řek vyvinulo *-ava, odtud Mor-ava (srov. Bystr-ava, Tich-ava, Medl-ava řeka bystrá, tichá, mlá)...*; Lutterer, Majtán, Šrámek, 1982, s. 202).

S takýmto názorom by sa dalo súhlasiť pri dokazovaní pôvodu sufiku *-ava* pri názvoch českých, poľských, slovenských vodných tokov, pretože tieto krajiny neboli od germánskeho obyvateľstva vzdialené. Problémom však zostáva, ako sa mohol tento sufix dostať aj do názvov v iných slovanských krajinách, napr. lotyš. Daugava, rum. Tirnava, Moldava, srb. Morava atď., ktoré boli od germánskych kmeňov značne vzdialené. Ukazuje sa, že Slovania teda museli sufix *-ava* používať ešte pred rozpadom jazykového zväzu a odchodom z pravlasti, teda sufiku *-ava* môžeme priznať praslovanský pôvod. Nemožno preto germanizovať spôsob vzniku názvu Morava (z germ. **ahwa*) na celú (najmä mladšiu) hydronymiu Poľska, Čiech aj Slovenska.

Vhodné je takisto pripomenúť, ako správne predpokladal J. Skutil, že nie všetky sufiky *-ava* pri vodných názvoch museli byť ku koreňu názvu pridané primárne, ale sa k názvom riek pridávali až sekundárne. Derivačný sufix *-ava* bol pravdepodobne veľmi rozšírený, preto ho aj starí Slováci pridávali aj k názvom iných slovanských riek. O názvoch týchto riek zväčša nemáme naporúdzí staršie doklady, preto tieto názvy pokladáme za mladšie ako tie, na ktoré máme doklady už z 12. storočia. Logicky však nevylučujeme možnosť, že názvy riek so sekundárne pridaným sufixom *-ava* vznikli v živej reči už skôr (napr. doklad z r. 1928 *Bištava*, Závodný, 2005, s. 22; variantný názov rieky Slanej – 1903 *Šajava*, 1924 *Šajava*, Sičáková, 1996, s. 75, tu sa prejavuje kontaminácia maďarského názvu sufixom *-ava*; takisto porov. príspevok o etymológii názvu rieky

Mumlavy, Matúšová, 1989, s. 68 – 73). Zdá sa preto pravdepodobne, že sufix *-ava* bol súčasťou názvov niektorých významných slovenských riek a podľa nich neskôr starí Slováci pri pomenovaní iných vodných tokov pridávali k pôvodnému názvu sufix *-ava*. Dôkazom toho môže byť aj vývin názvu rieky Rudavy. B. Varsik (1990, s. 20) uvádza prvú písomnú zmienku až z roku 1592 ako *fluv. Rudava*. Uvádza, že sa pre túto rieku nezachoval zo stredoveku nijaký doklad. V. Šmilauer (1932, s. 7) uvádza doklad z roku 1271: *ad venam Rouda*. Môžeme si všimnúť, že starší tvar bol so sufixom *-a*, až o tristo rokov sa uvádza doklad so sufixom *-ava* (môže to byť zapríčinené aj pôvodom pisára a pod.). Niektoré názvy menších slovenských riek mohli teda fungovať v živej reči ľudí už v skoršom období, hoci v diplomatikách sa uvádzajú až neskôr.

Slovansko-slovenský vývin sufiku *-ava*

Berúc do úvahy historické doklady zo slovenskej hydronymie, vyplýva nám, že sufix *-ava* podliehal postupne zmenám. Tieto tendencie sa v historických dokladoch prejavujú trojakým spôsobom (bližšie ich analyzujeme v sprievodnom texte):

1. zachovanie sufiku *-ava* v názve vodného toku (Myjava, Žitava, Blava atď.; predpokladá sa, že názvy *s-ava* sa zachovali tam, kde sa zachovala slovenská etnicita);

2. sufix *-va* v názve vodného toku, ktorý vznikol elipsou samohlásky *a* z pôvodného sufiku *-ava* (Gortva, Bodva, Zagyva); teda zmena *ava* > *va*;

3. sufix *-a* v názve vodného toku, ktorý vznikol skrátením pôvodného *-ava* na *-a* (Nitra?, Turna); zmena *ava* > *va* > *a*.

1. Vývin tejto skupiny názvov mohol prebiehať dvoma spôsobmi. V minulosti mohol názov obsahovať slovanský sufix *-ava*, neskôr sa však štandardizovaný názov pravdepodobne pod vplyvom maďarského jazyka zapisoval bez sufiku *-ava* (1296 fluium Bebre, 1388 fluv. Bebre, Hladký, 2004, s. 40), neskôr sa opäť v listinách začal zapisovať so sufixom *-ava* (1649 vedle potoka Bebravy, 1862 Bebrava, Hladký, 2004, s. 40) – istotne pod vplyvom pôvodu pisára. Druhou možnosťou bolo, že názov so sufixom *-ava* Maďari prispôbili vynechaním vokálu *a* (1158 Sythwa, 1227 fluv. Sitva, Hladký, 2004, s. 40), ale neskôr sa v prameňoch začala používať pôvodná podoba hydronyma (1925 Žitava potok, 1930 Žitava, Hladký, 2004, s. 40).

2. Skrátený tvar pôvodného sufiku *-ava* na sufix *-va* mohla spôsobiť adaptácia do maďarského jazyka. Nazdávame sa, podobne ako B. Varsik, že názvy týchto riek boli pôvodne so sufixom *-ava*. Neskôr adaptáciou do maďarského jazyka sa sufix *-ava* skrátil na *-va* (1200 fluv. Buldua, 1289 fluv. Boldva Varsik, 1990, s. 115; zaujímavá je aj elipsa *l*, takže pôvodný názov pravdepodobne mal tvar Boldava) a v tejto podobe sa v maďarskom jazyku petrifikoval. Neskôr ho Slováci prevzali avšak už v maďarskej podobe, ktorý sa používa dodnes (Bodva).

Všeobecne sa prijíma názor, že zmena sufixu *-ava* > *-va* > *-a* bola spôsobená adaptáciou do maďarského jazyka. Treba si však všimnúť, že podobné názvy so sufixom *-va* existovali aj v iných jazykoch (čes. Bečva, rus. Moskva – pôvodne ide o meno rieky). Nevylučujeme možnosť, že aj tieto názvy mali pôvodný slovanský sufix *-ava*, ale skrátenie sufixu *-ava* na sufix *-va* nemohlo byť spôsobené vplyvom maďarčiny.

3. Do tejto skupiny by sme podľa názoru niektorých jazykovedcov mohli zaradiť aj názov Nitra, no proces skrátenia názvu Nitra, ktorý sa zachoval podnes, bol možný iba za predpokladu, ak existoval pôvodný názov rieky v tvare Nitrava. Problematika pôvodného mena rieky Nitry je ešte aj dnes otvorená a jazykovedci sa vo svojich názoroch rozchádzajú.

B. Varsik (1990, s. 41) sa nazdával, že pôvodný názov rieky Nitry bol Nitrava a adaptáciou do maďarčiny sa názov skrátil na Nyitra (v maď. grafike). Doklad na názov Nitrava pochádza z roku 826 (in loco vocato Nitraua) a uvádza sa v spise O obrátení Bavorov a Korutáncov. Tento názov sa však vzťahuje iba na krajinu, zem Nitrava, nie však na rieku, o ktorej máme doklad až z roku 1006 ako flumen Nittra (Varsik, 1990, s. 41). J. Melich predpokladal, že pôvodný názov rieky bol s germánskym sufixom *-ahwa* (*Nitrahwa > *Nitraha) a v tomto tvare ho prevzali aj Slovania a substituovali ho sufixom *-ava* > *Nitrava. Adaptáciou do maďarčiny sa mala podoba *Nitrava vyvíjať: *Nitrava > *Nitrvá > *Nitra a nazdáva sa, že dnešný tvar Nitra je spätné prevzatie názvu z maďarčiny.

J. Stanislav považoval názov Nitra za predslovanský a názvy Nitra a Nitrava považoval za paralelné. Odmietal možnosť maďarského vplyvu na zmenu slov. sufixu *-ava* > maď. *-a*, ako sa nazdával J. Melich.

Slovenský etymológ Š. Ondruš (2000, s. 15) je presvedčený, že podoby Nitrava, Nitra, podobne ako Rimava, Rima (v praslovenčine Rymava : Ryma) boli fakultatívne. Podľa neho skutočnosť, že najstarší doklad má podobu Nitrava, je čisto náhodný. Vplyv maďarčiny tu nemohol byť, lebo aj tvar Nitra je doložený už z 9. storočia, keď na našom území ešte Maďarov nebolo.

R. Krajčovič (2005, s. 20) odmieta názory, že forma Nitrava je pôvodným názvom Nitry a že forma Nitra vznikla v starej maďarčine skrátením koncového *-ava* > *-va* > *-a*. Odôvodňuje to podobne ako Š. Ondruš tvrdením, že v starej maďarčine vývin koncového *-ava* > *-va* > *-a* nemohol prebiehať tak skoro, ako sa vyskytujú záznamy názvu v podobe Nitra. Uvádza, že sufix *-ava* v názve Nitrava označuje rozsiahlejší priestor, presnejšie väčší majetok, úrodnú zem či iné prírodné bohatstvo na oboch brehoch rieky nazývanej Nitra. Z jeho názoru vyplýva, že pôvodný názov bol Nitra a názov Nitrava bol už derivovaný so sufixom *-ava*.

Z uvedených názorov nám vyplýva, že do tejto skupiny môžeme zaradiť rieku Nitru len za predpokladu, že mal pôvodný názov rieky tvar Nitrava a či už adaptáciou do maďarčiny alebo inou príčinou zmeny sufixu *-ava* > *-a* sa názov skrátil na tvar Nitra.

Názov rieky Turna je menej problematický (1373 fluv. Tornauize, 1777 Tornaviz, 1808 Tornavicza, Varsik, 1990, s. 118). B. Varsik predpokladá, že maďarský názov Torna mal pôvodne formu Trnava. J. Melich v roku 1926 vysvetľoval vznik maďarského názvu Torna takto: slvk. Trnava > maď. Turnava, Turnova > Turnva > Torna. Podľa B. Varsika sa pôvodný názov Trnava pre rieku Turnu nezachoval, lebo kontinuita pôvodného slovanského obyvateľstva v celom povodí rieky bola pretrhnutá a obyvateľstvo sa tu v posledných storočiach stredoveku pomadžarčilo. Slovenské obyvateľstvo, ktoré sa opäť začalo na toto územie vracat' v 17. – 18. storočí, prevzalo späť od Maďarov už pomadžarčený názov Torna, z ktorého si vytvorilo nový názov Turňa (1808 maď. Torna, nem. Tornau, sloven. Turňa, Varsik, 1990, s. 118).

Distribúcia sufixu *-ava* v názvoch slovenských riek

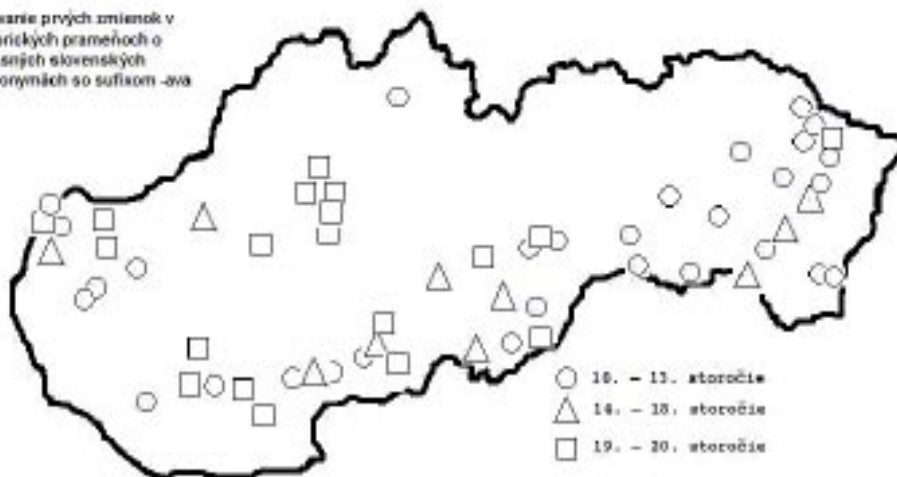
J. Udolph, ktorý vo svojej monografii *Studien zu slavischen Gewässernamen und Gewässerbezeichnungen* (s. 557) vypracoval mapku distribúcie sufixu *-ava* v názvoch väčších riek v niektorých krajinách. My sme vypracovali mapku distribúcie sufixu *-ava* len na slovenskom území. V mapke sme zaznačili všetky doteraz známe vodné názvy, ktoré si až do súčasnosti zachovali sufix *-ava* a diferencovali sme ich na základe toho, z ktorého storočia o nich pochádza prvá zmienka. Pri práci sme vychádzali z doteraz spracovaných slovenských povodí riek, ktoré sa spracúvajú v rámci projektu Hydronymia Slovaciae, ktorého zakladateľom a priekopníkom na Slovensku je Milan Majtán. Projekt vychádza z metodiky projektu Hydronymia Europea. Doteraz boli na Slovensku monograficky spracované povodia riek Oravy (M. Majtán – K. Rymut: Hydronimia dorzecza Orawy, 1985; v súčasnosti je do tlače pripravené jej novšie prepracovanie), slovenskej časti povodia Slanej (Ľ. Sičáková: Hydronymia slovenskej časti povodia Slanej, 1996), povodia Dunaja a Popradu (K. Rymut – M. Majtán, 1998), Ipľa (M. Majtán – P. Žigo: Hydronymia povodia Ipľa, 1999), Turca (J. Krško: Hydronymia povodia Turca, 2003) a Nitry (Hladký: Hydronymia povodia Nitry, 2004).

Ostatné povodia riek sú rozpracované a riešia sa aj v rámci diplomových, rigorózných či dizertačných prác. Pri vypracúvaní mapky sme si boli vedomí toho, že nemusí byť finálnou verziou. Paralelne so spracúvaním všetkých povodí je možnosť doplnenia mapky o nové názvy riek so sufixom *-ava*. Zahŕňame do nej aj polyonymické názvy, najmä na diachrónej osi (porov. Hladký, 2003, s. 229 – 238). Adekvátnu predstavu o distribúcii, ale najmä o vývine sufixu -

ava získame až po komplexnom hydronomastickom spracovaní všetkých povodí slovenských riek v rámci

projektu Hydronymia Europea, respektíve Hydronymia Slovaciae.

Ďalšie prvých zmienok v historických prameňoch o súčasných slovenských hydronymách so sufixom -ava

○ vodné názvy slovanského (slovenského) pôvodu: **Blava**, **Drnava**, **Hlinava**, **Jelšava**, **Klastava**, **Krčava**, **Litava**, **Lykava**, **Myjava**, **Myslava**, **Obava**, **Olšava** (povodie Ondavy), **Olšava** (povodie Hornádu), **Olšava** (povodie Bodvy), **Orava** (od nej odvodený názov Biela Orava), **Pilava** (dnes Gidra), **Ronkava** (dnes Ronkva), **Stinava/Stenava** (dnes Štítник), **Stretava** (od nej odvodený názov Stretavka), **Tibava**, **Trnava** (povodie Ondavy), **Trnava** (dnes Turna; povodie Bodvy), **Trnávka** (pôvodne Trnava; hydronymum Trnava > ojkonymum Trnava > hydronymum Trnávka; povodie Dudváhu), **Udava**, **Vypava**, **Žikavka** (pôvodne Žikava; hydronymum Žikava > ojkonymum Žikava > hydronymum Žikavka), **Žitava** (povodie Nitry; od nej odvodené názvy: Nová Žitava, Stará Žitava, Rameno Žitavy)

△ vodné názvy neslovanského, respektíve predslovanského pôvodu: **Chanava**, **Morava** (predslovanský pôvod), **Rimava** (od nej odvodený názov Klenovská Rimava)

LITERATÚRA

- Hladký J. Hydronymia povodia Nitry. Trnava : Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity, 2004. 294 s. ISBN 80-8082-008-2
- Hladký J. Názvy vodných objektov v spoločenskej komunikácii. In: Vlastné meno v komunikácii : 15. slovenská onomastická konferencia Bratislava 6. – 7. septembra 2002. Ed. P. Žigo, M. Majtán. Bratislava: Veda, 2003, s. 229 – 238.
- Krajcovic R. Živé kroniky slovenských dejín skryté v názvoch obcí a miest. Bratislava : Literárne informačné centrum, 2005. 230 s. ISBN 80-88878-99-3
- Krško J. Spracovanie hydronymie Slovenska : Metodické pokyny na spracúvanie projektov Hydronymie Slovaciae. Banská Bystrica : Fakulta humanitných vied UMB, 2005. 104 s. ISBN 80-8083-142-6
- Krško J. Hydronymia povodia Turca. Banská Bystrica : Fakulta humanitných vied UMB, 2003. 167 s. ISBN 80-8055-763-2
- Lutterer I., Kropacek L., Huňáčk V. Původ zeměpisných jmen. 1. vydání. Praha : Mladá fronta, 1976. 300 s.

□ vodné názvy slovanského (slovenského) pôvodu: **Bebrava** (povodie Nitry), **Bebrava** (povodie Ipľa), **Blížňava**, **Gortava** (dnes Gortva), **Kokavka** (pôvodne Kokava; hydronymum Kokava > ojkonymum Kokava > hydronymum Kokavka), **Krokavka** (pôvodne Krokavka; hydronymum Krokava > ojkonymum Krokava > hydronymum Krokavka), **Ondava** (od nej odvodený názov Ondavka), **Roňava**, **Rudava** (od nej odvodený názov Myjavská Rudava), **Trnava** (povodie Stretavy).

? vodné názvy slovanského (slovenského) pôvodu: **Bištava**, **Čierňava** (variant Húšťava), **Drndava**, **Dúbrava** (povodie Myjavy), **Húčľava**, **Kačkava**, **Krútnava**, **Opava**, **Prudava**, **Radava** (dnes Liska), **Silava**, **Srava**, **Šajava**, **Trnava** (povodie Nitry), **Výrava**, **Zdychava**, **Žitava** (dnes Folkušová; povodie Turca)

○ vodné názvy nejasného, prípadne neslovanského pôvodu: **Džindžava** (dnes Chyndický potok; azda z expresívneho verba džindžať), **Pančava**

7. Lutterer I., Majtán M., Šrámek R. Zeměpisná jména Československa. Slovník vybraných zeměpisných jmen s výkladem jejich původu a historického vývoje. Praha : Mladá fronta, 1982. 376 s.
8. Machek V. Etymologický slovník jazyka českého a slovenského. Praha, Nakladatelství Československé akademie věd 1957. 628 s.
9. Majtán M. Z lexiky slovenskej toponymie. Bratislava : Veda, 1996. 192 s.
10. Majtán M., Žigo P. Hydronymia povodia Ipľa. Bratislava : Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied, Filozofická fakulta Univerzity Komenského, 1999. 116 s. ISBN 80-88870-12-7
11. Matúšová J. K hydronymům Mumlava a Jizera. In: Onomastický zpravodaj ČSAV (Zpravodaj místopisné komise ČSAV). Ed. L. Olivová. Praha : Ústav pro jazyk český ČSAV, 1989. s. 68 – 73
12. Ondruš Š. Odtajnené trezory slov. Zv. 1. (2000; 244 s.), 2. (2002; 230 s.), 3. (2004; 230 s.). Martin : Vydavateľstvo Matice slovenskej.
13. Sičáková L. Hydronymia slovenskej časti povodia Slanej. Prešov : Pedagogická fakulta UPJŠ v Košiciach, 1996. 108 s. ISBN 80-88697-24-7
14. Skutil J. Hydronymie hlavních toků povodí řeky Moravy v ČSR. In: Zpravodaj Místopisné komise ČSAV: Věnováno univ. prof. dr. Vladimírovi Šmilauerovi, DrSc. Roč. 21., část 2., č. 2 – 3 – 4 – 5. Praha, 1980, s. 620 – 627.
15. Stanislav J. Slovenský juh v stredoveku. Zv. 2. Turčiansky Svätý Martin : Matica slovenská, 1948. 608 s. ISBN 80-88878-89-6
16. Šmilauer V. Vodopis starého Slovenska. Praha – Bratislava : Nákladem Učené společnosti Šafaříkovy, 1932. 564 s. + 3 s. příloha.
17. Šul'gač V. P. Praslovjanskij gidronimnyj fond : Fragment rekonstrukciji. Kijiv : Nacional'na akademija nauk Ukrajinu – Institut ukrajinskoj movi, 1998. 368 s.
18. Udolph J. Studien zu slavischen Gewässernamen und Gewässerbezeichnungen. Ein Beitrag zur Frage nach der Urheimat der Slaven. Heidelberg : Carl Winter – Universitätsverlag, 1979. 640 s.
19. Varsík B. Slovanské (slovenské) názvy riek na Slovensku a ich prevzatie Maďarmi v 10. – 12. storočí. Príspevok k etnogenéze Slovákov. Bratislava : Veda, 1990. 184 s. ISBN 80-224-0163-3

Заводный А.

ДИСТРИБУЦИЯ ФОРМАНТА -АВА В СЛОВАЦКОЙ ГИДРОНИМИИ

Автор пытается решить проблему топонимического форманта *-ава* в словацкой гидронимии, учитывая его происхождение и использование в славянской и словацкой гидронимии. Варианты *-ава* и *-ва* можно толковать как явление интерференции и межъязыковых контактов. Но более вероятным кажется его толкование как праславянского суффикса, вариантность которого нужно искать ещё в праславянском периоде. В традиционных толкованиях его происхождение объясняют из древнегерм. слова *ahwa* ('вода'). Некоторые авторы ищут его истоки в древней славянской лексике. В словацкой гидронимии находим названия с формантом *-ава* в старинных и новых гидронимах (10 – 13 век: 32 гидронима, 14 - 18 век: 5, 19 - 20 век: 21 гидроним; 5 из них, вероятно, не славянского происхождения и 43 славянского – словацкого происхождения). Распространение форманта *-ава* в словацкой гидронимии показана специальной карте ("Λογος όνομαστική", № 2, 2008, с. 48-52).

Zavodny A.

DISTRIBUTION OF THE SUFFIX –AVA IN THE SLOVAK HYDRONYMY

The author deals with the handling of the toponymic formant *-ava* issue in the Slovak hydronymy with the focus on its origin and occurrence in the Slavic and Slovak hydronymy. The variants *-ava* and *-va* may be explained as a phenomenon of interference and interlingual contacts. More probable seems to be its explanation as that of an ancient Slavic formant whose variations have to be traced back to the ancient Slavic period. In traditional explanations some older authors derive it from an old German word *ahwa* /»water»/. Some authors look for its origin in old Slavic lexicon. In Slovak hydronymy we find hydronyms with the formant *-ava* in historical and new documents /from 10 – 13 century 32 hydronyms, from 14 – 18 century 5 documents, from 19 – 20 century 21 documents, out of these 5 have probably non-Slavic origin and 43 have demonstrably Slavic or Slovak origin. We document the distribution of the formant *-ava* in Slovak hydronymy in the special map ("Λογος όνομαστική", № 2, 2008, с. 48-52).